

УДК: 373.2:37.091.33:613:376

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2026.01.315>

Ростислав Руденський

доктор філософії

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5890-6276>

Оксана ПИСАРЧУК

кандидат педагогічних наук, доцент

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0110-9174>

Марія ПОСТОЛЮК

кандидат педагогічних наук

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4406-5626>

ЛЕПБУК ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність використання лепбука як інноваційної педагогічної технології інтегративного типу, що забезпечує організацію різних видів діяльності дошкільників і може застосовуватися не лише на рівні окремого заняття, а в межах цілісного освітнього процесу. Доведено, що лепбук як технологія поєднує навчальний, виховний, розвивальний і соціалізаційний потенціал і спрямована на формування валеологічних уявлень дітей дошкільного віку. Визначено класифікаційний профіль технології лепбук: за цільовою орієнтацією вона є особистісно орієнтованою; за характером взаємодії – партнерською; за способом організації діяльності – інтерактивною,

© Ростислав Руденський, Оксана Писарчук, Марія Постолюк, 2026

ігровою, діяльнісною та проєктною; за рівнем застосування – локальною, модульною і вузькодидактичною; за змістом – інтегративною, що свідчить про її поліфункціональність і можливість варіативного застосування в дошкільній освіті. З'ясовано, що лепбук частково або повністю відповідає основним критеріям технологічності (системності, алгоритмічності, діагностичності, відтворюваності, прогнозованості, керованості та ефективності). Зазначено, що його алгоритмічність, діагностичність і стандартизована відтворюваність залежать від професійної компетентності педагога, умов освітнього середовища, віку дітей та змісту теми, що підтверджує обґрунтування її як гнучкої інтегративної педагогічної технології, відкритої до адаптації. У контексті формування валеологічних уявлень дошкільників охарактеризовано прикладні можливості технології лепбук через організацію тематичних блоків, кишеньок, карток, мінікнижок, ігор, вправ, алгоритмів і ситуаційних завдань, спрямованих на засвоєння знань про тіло людини, гігієну, здорове харчування, емоції, безпечну поведінку та самопочуття. Виокремлено функціональну спрямованість технології лепбук, яка полягає в організації навчального матеріалу, інтеграції освітнього змісту, використанні в різних видах діяльності дітей, застосуванні на різних етапах навчання, варіативності освітньої взаємодії, гнучкості змістового наповнення та адаптивності до освітніх потреб дітей дошкільного віку. Розкрито приклади реалізації функцій лепбука у формуванні особистісної компетентності та валеологічних уявлень відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти. З'ясовано інклюзивний потенціал лепбука, який може бути адаптований для дітей з порушеннями мовлення, розладами аутистичного спектра, інтелектуальними порушеннями, порушеннями зору й сенсорними труднощами, забезпечивши їхню участь у спільній діяльності з усіма дітьми. Перспективи подальших досліджень пов'язані з експериментальною перевіркою ефективності використання лепбука у формуванні валеологічних уявлень дошкільників в інклюзивних групах ЗДО.

Ключові слова: лепбук, інноваційна педагогічна технологія, технології дошкільної освіти, валеологічні уявлення, діти дошкільного віку, інклюзивна освіта, особистісна компетентність.

Rostyslav RUDENSKYI

Doctor of Philosophy

West Ukrainian National University

Ternopil, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5890-6276>

Oksana PYSARCHUK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

West Ukrainian National University

Ternopil, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0110-9174>

Maria POSTOLIUK

Candidate of Pedagogical Sciences

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Ternopil, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4406-5626>

LAPBOOK AS AN INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGY FOR THE FORMATION OF VALEOLOGICAL CONCEPTS IN PRESCHOOL CHILDREN WITHIN AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Abstract. The article substantiates the expediency of using lapbook as an innovative pedagogical technology of an integrative type that ensures the organization of various kinds of preschool children's activities and can be applied not only at the level of an individual lesson but also within the framework of a holistic educational process. It is proved that lapbook, as a pedagogical technology, combines instructional, educational, developmental, and socialization potential and is aimed at the formation of valeological concepts in preschool children. The classification profile of lapbook technology has been determined: according to target orientation, it is personality-oriented; according to the nature of interaction, it is partnership-based; according to the mode of activity organization, it is interactive, game-based, activity-centered, and project-oriented; according to the level of application, it is local, modular, and narrowly didactic; according to content, it is integrative, which confirms its multifunctionality and the possibility of variable application in preschool education. It has been established that the lapbook partially or fully corresponds to the main criteria of technologicality, including systematicity, algorithmicity, diagnostic, reproducibility, predictability, manageability, and effectiveness. It is noted that its algorithmicity, diagnostic, and standardized reproducibility depend on the professional competence of the teacher, the conditions of the educational environment, the age of children, and the thematic content, which

substantiates its interpretation as a flexible integrative pedagogical technology open to adaptation. In the context of forming valeological concepts in preschool children, the applied possibilities of lapbook technology are characterized through the organization of thematic blocks, pockets, cards, mini-books, games, exercises, algorithms, and situational tasks aimed at acquiring knowledge about the human body, hygiene, healthy nutrition, emotions, safe behavior, and well-being. The functional orientation of lapbook technology has been identified, consisting in the organization of educational material, integration of educational content, application in different types of children's activities, use at various stages of learning, variability of educational interaction, flexibility of content, and adaptability to the educational needs of preschool children. Examples of implementing lapbook functions in the formation of personal competence and valeological concepts in accordance with the State Standard of Preschool Education are presented. The inclusive potential of the lapbook has been clarified, demonstrating that it can be adapted for children with speech impairments, autism spectrum disorders, intellectual disabilities, visual impairments, and sensory difficulties, ensuring their participation in joint activities alongside all children. Prospects for further research are associated with the experimental verification of the effectiveness of lapbook use in the formation of preschool children's valeological concepts in inclusive preschool education groups.

Keywords: lapbook, innovative pedagogical technology, preschool education technologies, valeological concepts, preschool children, inclusive education, personality competence.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена сучасними викликами: трансформацією змісту дошкільної освіти в Україні, спрямованого на забезпечення цілісного розвитку дитини, формування її життєво важливих компетентностей в умовах створеного безпечного інклюзивного освітнього середовища закладу дошкільної освіти [Державний стандарт дошкільної освіти, 2025]. В умовах реформування галузі дошкільної освіти істотного значення набуває проблема формування валеологічних уявлень у дітей дошкільного віку як основи усвідомленого ставлення до власного здоров'я, безпеки та психофізичного благополуччя. Закон України «Про дошкільну освіту», який набув чинності у 2025 році, орієнтує розвиток системи дошкільної освіти на забезпечення її доступності, інклюзивності, безпечності та якості освітнього процесу, а також на створення умов для гармонійного розвитку кожної дитини з обов'язковим урахуванням її індивідуальних особливостей [Закон України «Про дошкільну освіту», 2024]. Імплементация нового змісту дошкільної освіти зумовлює необхідність використання сучасних педагогічних технологій для забезпечення рівного доступу до освіти дітей з особливими освітніми потребами та розвитку інноваційних форм організації освітнього процесу. Окреслена проблема набуває гострої актуальності, зокрема в умовах війни, яка суттєво впливає на психоемоційний стан дошкільників, підвищує рівень їхньої тривожності, відчуття небезпеки, порушення соціальної адаптації. Дошкільники дедалі частіше переживають стресові ситуації, зміну місця проживання, втрату

звичного соціального оточення, що пріоритезує необхідність формування у них навичок турботи про власне здоров'я, психологічної безпеки та адаптивної поведінки. У цьому контексті лепбук набуває особливої педагогічної цінності як інноваційна технологія, що здатна забезпечити інтеграцію пізнавального, емоційного та діяльнісного компонентів процесу навчання, адаптувати зміст до індивідуальних можливостей дитини та забезпечити залучення дошкільників у більш усвідомлений процес засвоєння валеологічних знань. Використання технології лепбук створює умови для розвитку особистісної компетентності, формування здоров'язбережувальних установок дитини та підтримки інклюзивної взаємодії в освітньому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практики Т. Ринчовська та С. Соломонюк характеризують сутність лепбука як «дидактичного посібника у формі інтерактивної тематичної папки», призначеного для організації пізнавальної, ігрової та дослідницької діяльності дітей [Ринчовська & Соломонюк, 2018, С. 30]. Авторки окреслили завдання та переваги використання лепбука, описали поетапність його створення, представили приклади картотеки змістового наповнення з різними видами діяльності, іграми, вправами та проблемними ситуаціями, спрямованими на формування ціннісного ставлення до природи, людей і здорового способу життя [Ринчовська & Соломонюк, 2018]. А. Пляцок та В. Олійник узагальнили практичний досвід упровадження технології лепбук в освітній процес ЗДО. Авторки визначають лепбук як «книгу або папку будь-якої форми й тематики з вкладеними мінікнижками, віконечками, малюнками, іграми», а також трактували його як «інноваційну технологію» і «форму організації навчального матеріалу», що сприяє кращому засвоєнню, систематизації та відтворенню знань дошкільниками [Пляцок & Олійник, 2017]. У посібнику окремо обґрунтовано можливості використання лепбука в проєктній діяльності, розвитку творчості дітей, підготовці до навчання в школі та налагодженні співпраці з батьками. Авторки підкреслили, що лепбук активізує різні види діяльності дошкільників, забезпечує можливість добирати завдання відповідно до вікових та індивідуальних можливостей дітей і може бути як індивідуальним, так і колективним освітнім продуктом [Пляцок & Олійник, 2017]. Т. Коломоєць та А. Мішеніна характеризують лепбук як «ефективний засіб соціалізації старших дошкільників, формування знань про моделі соціальної поведінки, розвитку пізнавальної активності, критичного мислення, уміння домовлятися, аналізувати власні вчинки та поведінку інших у контексті освіти сталого розвитку» у формі інтерактивної тематичної папки, яка може бути саморобною [Коломоєць & Мішеніна, 2018].

Аналіз праць засвідчує, що автори характеризують лепбук як дидактичний посібник, освітню технологію або інтерактивну тематичну папку, спрямовану на організацію різних видів діяльності дошкільників. Як науковці, так і практики у дослідженнях звертають увагу здебільшого на можливості лепбука щодо формування просоціальної поведінки, пізнавальної активності, самостійності, комунікативних умінь і формування ціннісного ставлення до навколишнього

світу. Однак проаналізовані праці лише частково висвітлюють потенціал лепбука у формуванні валеологічних знань і здатностей, пов'язаних із фізичним та психічним здоров'ям дитини, безпечною поведінкою, здоровим способом життя й особистісною компетентністю. Інклюзивний контекст використання технології лепбука у більшості досліджень не є предметом окремого аналізу, що свідчить про недостатню розробленість питання адаптації цієї педагогічної технології до потреб дітей з різними освітніми потребами.

Мета статті – обґрунтувати способи використання лепбука як інноваційної педагогічної технології у формуванні валеологічних уявлень дітей дошкільного віку в умовах інклюзії освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Сутність технологій дошкільної освіти забезпечує можливість характеризувати лепбук не лише як окремий дидактичний засіб на рівні окремого навчального заняття у ЗДО, а як форму організації цілісного освітнього процесу, що функціонує на різних його рівнях. Як свідчить практика, лепбук може використовуватися у навчальній діяльності для засвоєння, закріплення й систематизації знань, формування компетентностей; у виховному аспекті – для формування цінностей, моделей поведінки, соціальних норм і ставлень; у розвивальному – для стимулювання пізнавальної активності, творчості, самостійності; соціалізації – для організації міжособистісної взаємодії з однолітками, педагогами та батьками. Таким чином, його використання не обмежується лише межами навчального заняття, а поширюється на різні форми освітньої діяльності: індивідуальну, групову, проектну, ігрову, дослідницьку, а також як форма взаємодії ЗДО та родин дітей. Окреслена багаторівнева інтегрованість відповідає сучасному розумінню освітнього процесу як єдності навчання, виховання й розвитку, компоненти якого реалізуються одночасно та взаємопов'язано. Отже, тлумачимо лепбук як інноваційну педагогічну технологію інтегративного типу, що забезпечує комплексну організацію життєдіяльності дитини в освітньому середовищі ЗДО.

Технології дошкільної освіти, як і інші педагогічні технології, класифікують за різними ознаками, рівнями. Єдиного підходу до визначення типу технології лепбук не може бути. Це залежить від того, який аспект освітнього процесу бере до уваги дослідник у процесі застосування технології лепбук [Янкович & Гичка, 2020]. У зв'язку з цим доцільним вважаємо характеризувати класифікаційний профіль технології лепбук. За різними класифікаційними ознаками лепбук може бути віднесений до кількох груп освітніх технологій, що зумовлено його багатофункціональністю та здатністю інтегрувати різні аспекти освітнього процесу.

За цільовою орієнтацією він належить до особистісно орієнтованих технологій, оскільки передбачає врахування індивідуальних потреб, інтересів, темпу діяльності та можливостей дитини. За характером взаємодії учасників освітнього процесу відповідає партнерській моделі, адже його створення та використання ґрунтується на співпраці дитини, педагога, ровесників і батьків.

За способом організації діяльності він поєднує ознаки інтерактивної, ігрової, діяльнісної та проєктної технології, забезпечуючи безпосереднє залучення дитини у процес пізнання через практичні дії, дослідження, обговорення та творчість. За рівнем застосування лепбук є як локальною, так і модульною технологією, що реалізується в межах окремої теми, освітнього напрямку чи змістового блоку, а також як вузькодидактична технологія, спрямована на досягнення конкретного педагогічного результату – сформованості уявлень, знань, умінь, навичок. За компетентнісною спрямованістю орієнтована на формування особистісної, соціально-комунікативної, здоров'язбережувальної та пізнавальної компетентностей дошкільників. За характером змісту лепбук є інтегративною технологією, оскільки забезпечує органічне поєднання навчального матеріалу різних освітніх напрямів і забезпечує міжпредметні зв'язки. Водночас використання технології лепбук є можливим як у роботі з дітьми нейротипового розвитку, так і в умовах інклюзивного освітнього середовища, оскільки зміст, структура й складність завдань лепбука можуть адаптуватися відповідно до індивідуальних можливостей дитини.

Таким чином, характеристика класифікаційного профілю технології лепбук, на відміну від її віднесення до одного типу освітніх технологій, забезпечує можливість комплексно відобразити поліфункціональність, інтегративний характер і різнорівневість застосування технології, що забезпечує для науковців більш точне методологічне позиціонування, а для практиків – гнучкість і варіативність її використання в різних умовах освітнього процесу.

Логіка дослідження зумовлює потребу в обґрунтуванні зовнішньої та внутрішньої педагогічної сутності технології лепбук. Зовнішня відображає відповідність ознакам, критеріям технологічності. У цьому контексті стверджують або спростовують сутність того чи іншого явища, яке характеризують як освітню технологію – методику, прийоми, техніку, засіб та ін. Внутрішня педагогічна сутність технології лепбука полягає у її змістовому призначенні, шляхах та способах упровадження в реальній практиці освітнього процесу в закладі дошкільної освіти (наприклад, організація навчального матеріалу, його унаочнення тощо).

Дослідниці О. Янкович, І. Кузьма узагальнюють такі критерії – ознаки освітніх технологій: «системність, ефективність, оптимальність, алгоритмічність, діагностичність, відтворюваність, прогнозованість, ієрархічність, концептуальність і науковість, структурованість, керованість, запланована ефективність, оптимальність витрат, можливість тиражування та перенесення в нові умови» [Янкович & Кузьма, 2020, С. 8]. Ґрунтовний аналіз критеріїв технологій дошкільної освіти свідчить, що лепбук деяким з них відповідає повністю, а деяким – частково.

Його системність виявляється у поєднанні цілей, змісту, методів, форм взаємодії та результатів здобувачів у межах єдиної логіки освітнього процесу. Алгоритмічність забезпечується послідовністю роботи, яка передбачає визначення теми, структурування змісту, добір матеріалів, створення

інтерактивного наповнення та використання готового продукту в діяльності дітей. Діагностичність реалізується через можливість спостереження за рівнем засвоєння знань, сформованістю умінь, характером взаємодії та способами виконання завдань. Відтворюваність технології лепбук підтверджується її застосуванням у різних вікових групах, освітніх напрямках і формах роботи, а прогнозованість – спрямованістю на очікуваний результат, пов'язаний із засвоєнням знань, розвитком компетентностей та формуванням поведінки. Керованість технології лепбук полягає у можливості педагога змінювати зміст, рівень складності, типи завдань та способи організації діяльності відповідно до освітньої мети. Ефективність технології зумовлюється інтеграцією різних видів активності, що забезпечує поєднання пізнавального, практичного та емоційного компонентів навчання.

Водночас часткова відповідність окремим критеріям технологічності лепбука залежать від умов його використання. Зокрема, алгоритмічність не має жорстко фіксованого характеру, оскільки послідовність створення та наповнення лепбука може змінюватися відповідно до педагогічного задуму, віку дітей і змісту теми. Частково обмеженою є стандартизована відтворюваність, адже результат залежить від професійної компетентності педагога, рівня творчої взаємодії та особливостей конкретного освітнього середовища групи ЗДО. Діагностичність також переважно має якісний характер, базується на педагогічному спостереженні й не завжди супроводжується чіткими кількісними показниками оцінювання дошкільників.

Повна і часткова відповідність критеріям освітніх технологій забезпечує можливість тлумачити лепбук не як жорстко регламентовану технологічну систему, а як гнучку інтегративну педагогічну технологію, відкриту до адаптації та варіативного використання в конкретних ситуаціях реальної практики освітнього процесу.

Охарактеризуємо внутрішню педагогічну сутність технології лепбук – її змістову спрямованість та прикладний характер.

У контексті формування валеологічних уявлень дошкільників важливо характеризувати лепбук не лише як форму подання навчального матеріалу, а як багатофункціональний педагогічний засіб, що забезпечує інтеграцію знань про здоров'я, безпеку, емоційний стан і здоровий спосіб життя в різних видах діяльності дитини. Аналіз наукових і практико орієнтованих праць засвідчує, що лепбук виконує низку взаємопов'язаних функцій, які сприяють засвоєнню валеологічного змісту через пізнавальну, ігрову, комунікативну, дослідницьку та особистісно значущу активність. Саме функціональний підхід забезпечує можливість визначити потенціал лепбука як освітньої технології у формуванні первинних уявлень про здоров'я, розвитку навичок безпечної поведінки та усвідомленні цінності власного фізичного і психічного благополуччя. Конкретизуємо функціональну спрямованість та зміст реалізації кожної з них у таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика функціональної спрямованості лепбука як інноваційної педагогічної технології формування валеологічних уявлень дошкільників

Функціональна спрямованість технології лепбук	Змістова характеристика
Організація навчального матеріалу	Лепбук використовується як форма впорядкування, структурування та візуалізації навчального матеріалу, що систематизує інформацію відповідно до теми або освітнього напрямку.
Інтеграція освітнього змісту	Дає змогу поєднувати знання з різних розділів освітньої програми, забезпечивши міжпредметні зв'язки та цілісність сприйняття інформації.
Використання у різних видах діяльності	Застосовується в ігровій, пізнавальній, мовленнєвій, проєктній, дослідницькій, творчій та комунікативній діяльності дошкільників.
Застосування на різних етапах навчання	Може використовуватися під час ознайомлення з темою, закріплення, повторення, узагальнення та практичного застосування знань.
Варіативність освітньої взаємодії	Передбачає індивідуальну, парну, групову та колективну форми роботи; може бути створений як спільний або індивідуальний продукт.
Гнучкість змістового наповнення	Містить різні типи завдань, вправ, ігор, карток, мінікнижок, сюжетних ситуацій, що забезпечує різноманітність та підтримує інтерес дітей.
Адаптивність до освітніх потреб	Може використовуватися як з дітьми з нейротиповим розвитком, так і з дітьми з особливими освітніми потребами завдяки можливості адаптації змісту та способів взаємодії.

Функціональні характеристики лепбука, наведені у таблиці 1, свідчать про його значний потенціал у формуванні валеологічних уявлень дошкільників, оскільки він забезпечує поєднання інформаційного, практичного, емоційного та поведінкового компонентів засвоєння змісту освіти. Багатофункціональність лепбука створює умови для інтегрованого засвоєння знань про здоров'я, формування відповідних умінь і моделей поведінки, а також розвитку особистісного ставлення дитини до власного благополуччя. Таким чином, лепбук і як педагогічний засіб, і як освітня технологія здатний забезпечувати цілісний підхід до формування основ особистісної компетентності дошкільників. Наведемо приклади реалізації функцій, окреслених в таблиці 1, для досягнення результатів навчання за особистісним освітнім напрямом, визначеним «Державним стандартом дошкільної освіти» [Державний стандарт дошкільної освіти, 2025].

Реалізація функції організації навчального матеріалу передбачає створення лепбука як структурованого дидактичного посібника, у якому валеологічний контент розподіляється за тематичними блоками. Наприклад, лепбук «Моє здоров'я» може містити кишеньки «Частини тіла», «Органи чуттів», «Корисно – шкідливо», «Що потрібно для здоров'я?». У кишеньці «Частини тіла» розміщують картки із зображеннями тіла людини, які дитина співвідносить із назвами та функціями; у блоці «Органи чуттів» – мінікнижка з відкидними елементами, які дитина відкриває та пояснює, які функції виконують органи зору, нюху, смаку, відчуття (очі, вуха, ніс, язик і шкіра). Таке структурування дозволяє систематизувати знання та сприяє формуванню уявлень про будову тіла людини та сенсорні системи організму.

Функція інтеграції освітнього змісту спрямована на органічне поєднання валеологічного змісту з мовленнєвим, соціальним, емоційним та пізнавальним розвитком особистості дитини. Наприклад, у тематичному лепбукі «Мій здоровий день» можуть бути блоки «Режим дня», «Мої емоції», «Що я їм?», «Я відпочиваю». Дитина розміщує картки із видами діяльності у правильній послідовності режиму дня, може добирати піктограми емоцій до зображень конкретної життєвої ситуації, встановлює відповідність між зображеннями страв та різних прийомів їжі впродовж дня, безпечних та небезпечних іграшок та ін. Таким чином, у дітей формується цілісне уявлення про здоровий спосіб життя як систему взаємопов'язаних дій упродовж дня.

Лепбук інтегрується у різні види діяльності дошкільників. Наприклад, у кишеньці «Емоції» можуть бути картки із зображенням емоційних станів, які дитина називає, відтворює мімікою або добирає до певної ситуації. У блоці «Корисні звички» дитина сортує картки на дві групи: «Допомагає здоров'ю» і «Шкодить здоров'ю». У розділі «Руханка» можуть бути вкладені картки із фізичними вправами, які дитина виконує разом із педагогом або однолітками. Така організація різних видів завдань в одному лепбукі поєднує мовленнєву, рухову, ігрову, пізнавальну та інші види діяльності дітей.

Функція застосування на різних етапах навчання реалізується через використання лепбука як під час ознайомлення з новою темою, так і для її повторення чи закріплення вивченого матеріалу. Наприклад, на початковому етапі вивчення теми «Особиста гігієна» педагог відкриває кишеньку «Що потрібно для чистоти?» та демонструє предметні картки. На етапі закріплення дитина виконує вправу «Збери правильну послідовність миття рук», використовуючи рухомі елементи. На завершальному етапі – аналізує ситуаційні картки «Що буде, якщо не мити руки?», узагальнює і підсумовує знання, вивчені з теми, розповідаючи іншим.

Реалізація функції забезпечення варіативності освітньої взаємодії передбачає організацію індивідуальної, колективної роботи та їх поєднань з лепбуком. Наприклад, кожна дитина може створити власну мінікнижку «Я дбаю про своє здоров'я», вклеївши попередньо дібрані малюнки, фото тощо. У груповому форматі діти працюють над спільним лепбуком «Безпечна

поведінка», де одним із завдань є сортування карток із різними видами дорожніх знаків, інше – розподіл та пояснення зображень ситуації безпечної та небезпечної поведінки, третє – унаочнення правил користування різними видами транспорту тощо. Використання таких завдань у лепбуці сприяє формуванню конструктивної взаємодії між дітьми, умінь домовлятися про використання тих чи інших матеріалів.

Функція гнучкості змістового наповнення реалізується шляхом наявності у лепбуці різних типів завдань залежно від мети та рівня освітньої підготовленості дітей. Наприклад, у темі «Харчування» використовуються кишеньки з продуктами, картки для сортування, дидактична гра з картинками «Збери здорову тарілку», графічні ігрові завдання-лабіринти «Знайди шлях до корисної їжі», картки-загадки про овочі, фрукти, ягоди тощо. Доцільним є поєднання різнорівневих завдань у лепбуці. Таким чином, вихователь забезпечує поступовий перехід від виконання найбільш простих ігрових завдань до більш складних, базованих на аналізі, застосуванні набутих знань під час навчальних занять, бесід тощо.

Функція адаптивності до освітніх потреб означає, що лепбук можна адаптувати до конкретних потреб дітей з різним рівнем розвитку, забезпечивши таким чином індивідуалізацію формування валеологічних уявлень. Наприклад, для дітей з особливими освітніми потребами можуть використовуватись великі піктограми, контрастні кольори, сенсорні вставки, мінімальна кількість інформації на одному елементі. У кишеньці «Я почуваюся» можуть бути картки із простими символами емоцій або станів (втома, радість, тривога), які дитина вибирає та співвідносить зі своїм самопочуттям. Диференціація завдань, карток, матеріалів і блоків у лепбуці забезпечує можливість підтримки розвитку навичок самоусвідомлення, комунікації під час засвоєння валеологічного змісту. Важливо, що з одним лепбуком у різний час навчального дня можуть працювати, як діти з особливими освітніми потребами, так і діти з нейротиповим розвитком. Доцільною практикою є робота в малих групах, до складу якої входять діти різних категорій та вихователь чи інші фахівці. Такий підхід забезпечує повноцінну реалізацію інклюзивності освітнього процесу в ЗДО.

В інклюзивних групах ЗДО лепбук є універсальним засобом організації спільної діяльності дітей із різними освітніми потребами, оскільки забезпечує можливість варіювати складність завдань, спосіб подання інформації та рівень самостійності виконання. Завдяки блочній чи модульній структурі лепбука кожна дитина може взаємодіяти з одним і тим же змістом, але на доступному для неї рівні. Наприклад, під час роботи над темою «Мое здоров'я» одна дитина добирає картки із зображенням корисних продуктів, інша – групує їх за кольором або формою, а третя – пояснює, чому конкретне зображення їжі відображає користь для організму людини.

Для дошкільників із порушеннями мовлення доцільно використовувати картки-символи, предметні зображення, піктограми, мінікнижки зі картками-підказками, наочні вправи називання дій, складання коротких речень або

опис ситуацій. У кишеньці «Я відчуваю» можуть міститися картки емоцій, які дитина називає, співвідносить із власним станом або добирає до сюжетної ілюстрації. Такі вправи у лепбуці сприяють розвитку мовлення, збагаченню словника та розвитку навичок діалогічної, емоційно насиченої комунікації.

Для дітей із розладами аутистичного спектра ефективною є наявність структурованих та передбачуваних елементів лепбука, зокрема чіткі алгоритми, візуальні інструкції, покрокові картки дій, завдання з фіксованою послідовністю. Наприклад, у лепбуці можуть бути вкладки «Послідовність миття рук», «Що робити, коли засмутився?», «Мій режим дня». Дитина виконує вправу шляхом розташування карток у правильному порядку, що сприяє узагальненню знань та закріпленню навичок самообслуговування, організації поведінки та зниженню тривожності.

Для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку доцільно використовувати прості завдання на вибір, співвіднесення, сортування та впізнавання зображень. Наприклад, у блоці «Безпечне – небезпечне» дитина добирає картки до двох полів, визначивши, які предмети можуть бути небезпечними. Для вивчення теми «Особиста гігієна» можна застосовувати реалістичні зображення предметів догляду, які дитина знаходить, називає та співвідносить із відповідною дією, описує, як вона ними користується.

Для дітей із порушеннями зору та/або сенсорними труднощами можна використовувати матеріали з різною фактурою: шорсткі, м'які, об'ємні елементи, тканинні вставки, контурні зображення, тактильні символи. Наприклад, у лепбуці можна створити сенсорні картки «Корисні продукти», де овочі та фрукти виконані з різних матеріалів для розпізнавання на дотик. Для дітей 6-8-го року життя можна використовувати картки коротких слів, понять, виконаних шрифтом Брайля, тактильні лабіринти тощо.

Таким чином, у спільній діяльності дітей різних категорій технологія лепбук створює умови для розподілу ролей. Наприклад, одна дитина відкриває кишеньки, інша пояснює правила гри, третя добирає картки, четверта оцінює правильність виконання. У межах теми «Емоції та здоров'я» діти можуть спільно розігрувати ситуації допомоги, добирати емоційні реакції, обговорювати поведінку персонажів. Така взаємодія забезпечує безпосереднє залучення кожної дитини у спільну партнерську діяльність, сприяє розвитку соціальних навичок, толерантності та підтримує формування валеологічних уявлень через практичний досвід співпраці.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, лепбук як освітня технологія та педагогічний засіб містить освітній потенціал для формування валеологічних уявлень дошкільників, оскільки забезпечує не лише подання знань про здоров'я, безпеку, гігієну, харчування, емоційний стан і самопочуття, а й організовує види діяльності дитини з цим змістом. Педагогічна доцільність його використання полягає у тому, що валеологічні знання засвоюються дошкільниками не у формі індиферентного сприймання інформації, а через гру, практичні дії, різні види навчальних завдань,

моделювання ситуацій, обговорення, самооцінювання та взаємодію з іншими дітьми й дорослими.

Лепбук характеризуємо як гнучку інтегративну педагогічну технологію, що поєднує ознаки дидактичного посібника, форми організації навчального матеріалу, інтерактивного засобу та індивідуального чи колективного освітнього продукту. Його технологічність виявляється у структурованості, варіативності, можливості адаптації змісту, використанні на різних етапах освітнього процесу та спрямованості на досягнення конкретних результатів навчання.

У контексті особистісного освітнього напрямку Державного стандарту дошкільної освіти лепбук є ефективним засобом формування особистісної компетентності, оскільки сприяє формуванню знань та навичок самоусвідомлення, емоційної регуляції, піклування про фізичне й психічне здоров'я, безпечної поведінки та відповідального ставлення до себе й інших. Зміст лепбука може бути безпосередньо спрямованим на досягнення результатів навчання відповідно до складників «самоідентифікація», «психічне здоров'я», «фізичне здоров'я та безпека» особистісного освітнього напрямку, визначеного «Державним стандартом дошкільної освіти».

В умовах інклюзивного освітнього процесу технологія лепбук має істотну практичну цінність, оскільки забезпечує можливість організовувати спільну діяльність усіх дітей інклюзивної групи ЗДО на основі єдиного змісту, але з різним рівнем складності навчальних завдань, способом подання інформації та характером участі кожної дитини. Перспективи подальших досліджень убачаємо в експериментальній перевірці ефективності використання валеологічних лепбуків в інклюзивних групах ЗДО та розробленні методичних рекомендацій щодо їх адаптації для різних категорій дошкільників.

Література

1. Закон України «Про дошкільну освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2024, № 42, ст. 258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення 21.04.2026).
2. Кабінет Міністрів України. Постанова «Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти» від 26 листопада 2025 р. № 1557. Київ, 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#n127> (дата звернення 21.04.2026).
3. Коломоєць Т. Г., Мішеніна А. В. Лепбук як засіб соціалізації дошкільників у системі освіти сталого розвитку. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія «Педагогічні науки»*. 2018. Випуск 3 (38). С. 120-127.
4. Пляцок А. О., Олійник В. В. Використання технології «лепбук в роботі з дошкільниками. Навчально-методичний посібник. Вінниця: КУ «ММК», 2017. 45 с.

5. Ринчовська Т., Соломонюк С. Лепбук для реалізації ідей сталого розвитку. Дошкільне виховання. 2018. №3. С. 30-33.
6. Янкович О. І., Гичка В. П. Педагогічні технології в закладі дошкільної освіти: реальність чи вимисел учених? *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород, 2020. Вип. 1 (46). С. 148–152.*
7. Янкович О. І., Кузьма І. І. Освітні технології у початковій школі: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2020. 290 с.

References

1. *Pro doshkilnu osvitu* [On Preschool Education], No. 3788-20. (2024). Verkhovna Rada Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> [In Ukrainian].
2. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2025). *Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity* [On approval of the State Standard of Preschool Education], No. 1557. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#n127> [In Ukrainian].
3. Kolomoiets, T. H., Mishenina, A. V. (2018) Lепbuk yak zasib sotsializatsii doshkilnykiv u systemi osvity staloho rozvytku [Lapbook as a Means of Preschoolers' Socialization in the System of Education for Sustainable Development]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Seriiia «Pedahohichni nauky» – Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University Bulletin. Series: Pedagogical Sciences, vol. 3(38), 120–127* [In Ukrainian]
4. Pliatsok, A. O., Oliinyk, V. V. (2017) *Vykorystannia tekhnolohii «lepbuk» v roboti z doshkilnykamy* [Use of Lapbook Technology in Work with Preschool Children]. Vinnytsia: KU “MMK” [In Ukrainian].
5. Rynchkovska, T., Solomoniuk, S. (2018) Lепbuk dlia realizatsii idei staloho rozvytku [Lapbook for the Implementation of Sustainable Development Ideas]. *Doshkilne vykhovannia – Preschool Education, 3, 30–33* [In Ukrainian].
6. Yankovych, O. I., Hychka, V. P. (2020) Pedahohichni tekhnolohii v zakladi doshkilnoi osvity: realnist chy vymysel uchenykh? [Pedagogical Technologies in Preschool Education Institutions: Reality or Scientists' Fiction?]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia: Pedahohika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work, vol. 1(46), 148–152* [In Ukrainian].
7. Yankovych, O. I., Kuzma, I. I. (2020) *Osvitni tekhnolohii u pochatkovii shkoli* [Educational Technologies in Primary School]. Ternopil: Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University [In Ukrainian].